

ARKITEKTURFORSKNINGEN HAR VARIT OCH ÄR FORTFARANDE starkt influerad av andra mer etablerade angränsande vetenskaper. Inlåning av vetenskapsideal och teorier från andra ämnen är alltid vansklig. Risken är överhängande att de teorier vi arkitekturforskare lyckas tillägna oss är både teoretiskt urvattnade, något ålderstigna och för länge sedan övergivna inom det ämne de lånats från. Arkitekturhistorieämnet riskerar därför alltid att bli ett reliktområde för förlegad konstvetenskaplig teori på samma sätt som bostadsforskningen riskerar att bli det för sociologisk teori och stadsbyggnadsämnet för diverse samhällsvetenskaplig eklektisim. I decennier har t. ex. en teorifattig positivistisk sociologi, för vilken arkitekturens kärnfrågor varit oåtkomliga, dominerat stora delar av svensk arkitekturforskning.

Under 80-talet bröts denna dominans för gott. Yngre generationer av arkitekturforskare har med liv och lust börjat intressera sig för filosofi och arkitekturteori och har breddat sina horisonter långt utanför det inskränkt provinsiella, både ämnesmässigt och geografiskt. Att även arkitektstudenterna börjat intressera sig för arkitekturteori och filosofi, och ofta är bättre orienterade än sina lärare, bådär gott för framtiden.

Intresset för filosofin kan för arkitekturforskningen innebära en ökad problemmedvetenhet och kritisk distans genom att de grunder som olika vetenskapsideal, vetenskapliga teorier och metoder vilar på tematiseras och diskuteras. Men filosofin kan också bidra konstruktivt med teorier på arkitekturens område. Den fenomenologiska filosofin har således för många arkitekturforskare visat vägen till en vidgad och fördjupad förståelse av arkitekturens grundläggande drag, möjligheter och gränser.

Redaktionen kommer i fortsättningen att mer aktivt sträva efter att fånga upp, återspegla och vidmakthålla detta filosofiska och teoretiska intresse. Avsikten är att mer medvetet återspegla olika inriktningar inom arkitekturforskningen.

Temat för detta nummer är *fenomenologi och arkitektur*. Christian Norberg-Schulz, vars föredrag vid Nordiske arkitekturteoridager i Oslo 1992 publiceras här, hör till de fåtaliga arkitekturteoretiker i den äldre generationen som lyckats nå utanför Norden. Hans platsfenomenologiska teori kritiseras här av en annan fenomenolog, Jan Bengtsson, som också framförde delar av sin kritik vid symposiet i Oslo.

Björner Torsson och Karla Werner hör till de forskare som under en längre tid försökt tillämpa ett fenomenologiskt betraktelsesätt vid avdelningen för Formlära vid KTH. Björner Torssons artikel syftar till att öppna en diskussion om det inom konsthistorien och estetiken klassiska men alltid lika spännande mimesystemat och hur det skulle kunna förstås inom arkitekturforskningen. Karla Werner rapporterar från ett nyligen startat projekt kring det i Stockholm välkända stadsrummet vid Odenplan. Projektet syftar till att fördjupa förståelsen av vad en plats är. Katja Grillner jämför i sin artikel postmodernismens och den kritiska regionalismens arkitektur som meningsbärande i spänningsfältet mellan det lokala och det globala, mellan det platsanknutna och omvärlden.

Vi kan också glädja oss över ett bidrag från den internationella scenen i form av David Seamons reflexioner över Bill Hilliers arbetsmetoder som också anknyter till ett tidigare tema (nr 2, 1993). Vi presenterar också ett bidrag från en av David Seamons elever, Yuan Lin, som tillämnat den fenomenologiske filosofen Karsten Harries' tankar om naturliga symboler på Frank Lloyd Wrights arkitektur.

Vi har också fått möjlighet att i översättning publicera en artikel, av filosofen Bernhard Waldenfels, som kan sägas höra till den tredje, nu verksamma, generationen fenomenologer. Hans artikel är ett illustrativt exempel på den fenomenologiska metoden att genom observationer, iakttagelser och reflexioner nå en vidgad insikt, i detta fallet om vår syn på, vårt förhållande till och vårt varande i landskapet.

Detta nummer innehåller också ett nytt inslag. I vår strävan att återspegla olika tendenser inom forskningen har redaktionen beslutat att i fortsättningen återkomma med för arkitekturforskningen centrala och viktiga författares texter, som tidigare inte funnits tillgängliga på något av de nordiska språken eller som av olika skäl blivit relativt svåråtkomliga. Dessa texter publiceras under en helt ny avdelning som vi kallat "Klassikertexter".

Martin Heideggers två små, kompakta uppsatser "Bygga bo tänka" och "Tinget" har tidigare publicerats i Norden, bl. a. i *Teknikens väsen och andra uppsatser*, där Richard Matz samlat och översatt en del av den sene Heideggers civilisationskritiska uppsatser. De två uppsatser som vi tagit med här har för många arkitekturforskare varit inspirerande och öppnat ett vidare intresse för fenomenologin. I den andra generationen av fenomenologer, i Husserls och Heideggers efterföljd, är det kanske Otto Friedrich Bollnow som kommit arkitekturfrågorna närmast genom sin stora studie av rummet. Hans arbete *Mensch und Raum* borde kanske läsas av alla som vill närma sig ett fenomenologiskt förhållningssätt inom arkitekturforskningen. Vi har här låtit översätta ett litet smakprov som kanske kan inspirera till fortsatta studier.

Tidskriftens målsättning att spegla den nordiska arkitekturforskningen kan ännu knappast sägas vara tillnärmelsevis uppnådd. Vi

hoppas att den svenska dominansen, som har sina rötter i tidskriftens historia, skall brytas. Under det närmaste verksamhetsåret vill vi därför intensifiera våra ansträngningar att engagera icke svenska nordiska författare och temaredaktioner. I de kommande numren om arkitekturkritik har vi kanske lyckats bättre men vi har samtidigt blivit uppmärksammade på vår dåliga förankring i flera av de nordiska länderna. Redaktörerna har hittills varit oavlönade och fullgjort sitt arbete för tidskriften inom ramen för sina tjänster eller på sin fritid. I fortsättningen kommer vi att försöka avsätta ett arvode för temaredaktörer vilket kanske skulle kunna bidra till att engagera redaktörer utanför projektets ursprungliga grupp av entusiaster.

Om vi under det gångna året har lyckats dåligt med vår "nordisering" kan vi sägas ha lyckats något bättre med en internationalisering av tidskriften. Det har varit en glädjande upptäckt att flera internationellt kända arkitekturforskare haft intresse att publicera sig i ett nordiskt sammanhang i en tidskrift som i huvudsak sprids i de nordiska länderna och som främst publicerar bidrag på de nordiska språken.

redaktionen/

Jan Bengtsson och Finn Werne